

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 24 ΙΟΥΝΙΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ – ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. Εθνικές γαίες: Ήταν οι ακίνητες, οι κτηματικές ιδιοκτησίες των Οθωμανών στις περιοχές που περιήλθαν στον έλεγχο του ελληνικού κράτους μετά την Επανάσταση του 1821. Η γη αυτή ανήκε είτε στο οθωμανικό δημόσιο είτε σε μουσουλμανικά ιδρύματα είτε σε ιδιώτες, ως ιδιοκτησία ή ως δικαίωμα νομής (εκμετάλλευσης). Οι περιουσίες αυτές περιήλθαν στην κυριότητα του ελληνικού κράτους «επαναστατικώ δικαίω». Για τις ελληνικές επαναστατικές κυβερνήσεις αποτέλεσαν το πρώτο και, ουσιαστικά, το μόνο κεφάλαιο στη διάρκεια του πολέμου, γι' αυτό και χρησιμοποιήθηκαν ως υποθήκη για τη σύναψη δανείων ή ως μέσα εξασφάλισης εσόδων, μέσω της εκποίησης τους. Η έκταση των γαιών αυτών μπορεί να υπολογιστεί μόνο κατά προσέγγιση, καθώς το σχετικό με την έγγυο ιδιοκτησία οθωμανικό καθεστώς ήταν περίπλοκο, όπως και οι μηχανισμοί απογραφής των περιουσιακών στοιχείων. Υπολογίζεται ότι η έκταση των εθνικών κτημάτων ανερχόταν χονδρικά σε 4.000.000 έως 5.000.000 στρέμματα.

β. Υπηρεσία Παλινοστήσεως και Περιθάψεως: Ιδρύθηκε στα πλαίσια της Ύπατης Αρμοστείας Σμύρνης και βοηθούσε όσους επέστρεφαν στη Δυτική Μικρά Ασία, μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου το 1918, να αποκατασταθούν στα σπίτια και τους και τις ασχολίες τους.

γ. Προσωρινή Κυβέρνησις της Κρήτης (1905): Επαναστατική κυβέρνηση στο Θέρισο, με πρόεδρο τον Βενιζέλο και υπουργούς τους Κ. Φούμη και Κ. Μάνο. Η κυβέρνηση προέβη στην έκδοση γραμματίων για εσωτερικό πατριωτικό δάνειο 100.000 δραχμών, οργάνωσε υπηρεσίες οικονομικών, συγκοινωνιών και διοίκησης, τύπωσε γραμματόσημα και εξέδιδε την εφημερίδα «Το Θέρισο».

ΘΕΜΑ Α2

α. ΛΑΘΟΣ

- β. ΣΩΣΤΟ
- γ. ΣΩΣΤΟ
- δ. ΛΑΘΟΣ
- ε. ΛΑΘΟΣ

ΘΕΜΑ Β1

- α. «Η νέα γενιά... Αλέξανδρος Κουμουνδούρος», σελ. 76
- β. «Με αφορμή τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο,... προκάλεσε δύο φορές την παραίτηση της κυβέρνησης», σελ. 94

ΘΕΜΑ Β2

«Η ευτυχής για την Ελλάδα έκβαση... ελληνικής κυβέρνησης», σελ. 220

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α) **Σχολικό βιβλίο:** Η εθνική αφύπνιση ... Οθωμανικής αυτοκρατορίας, σελ. 138 (εισαγωγή)

Σχολικό βιβλίο: Ταυτόχρονα, η εκκρεμότητα... Τουρκίας, σελ. 138

Κείμενο Α: Ο Ριζάς στο κείμενό του κάνει λόγο για συσχετισμό του πρώτου διωγμού με την ελληνοτουρκική διαμάχη σχετικά με την κυριαρχία στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου που εκτυλίχθηκε από το 1913 («Η ελληνοτουρκική ... Μικράς Ασίας»)

Σχολικό βιβλίο: Τους πρώτους ... τους Έλληνες σελ. 138

Κείμενο Α: Οι Τούρκοι κατά τον Ριζά προχώρησαν σε αντίποινα προς του Έλληνες που κατοικούσαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία διότι πολλοί μουσουλμάνοι εγκατέλειπαν το ελληνικό τμήμα της Μακεδονίας και της Ηπείρου. («Σύμφωνα με τους Τούρκους... και την Ήπειρο»)

Σχολικό βιβλίο: Πρώτα θύματα... Τούρκων, σελ. 138

Κείμενο Α: Με βάση τα στοιχεία της ελληνικής πλευράς για την άφιξη των προσφύγων από την Αν. Θράκη και τη Μ. Ασία, οι πρόσφυγες που έφτασαν στη Θεσσαλονίκη μέχρι τον Ιούνιο του 1914 ήταν περισσότεροι από 150.000, ενώ παρακάτω παραθέτει την αροθμητική εξέλιξη του διωγμού με βάση τον τόπο προέλευσης και την ένταση των διώξεων.

Ο Ριζάς εξηγεί πως οι Τούρκοι εστίασαν στην εκδίωξη των προσφύγων της Ανατολικής Θράκης καθώς κατά την περίοδο του Μαΐου του 1914 πλάι στους περίπου 30.000 πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη, έφτασαν στην Ελλάδα μόνο 29 πρόσφυγες της Μικράς Ασίας.

Η κορύφωση του διωγμού εντοπίζεται στο τριήμερο 13-15 Ιουνίου του 1914 οπότε εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους περισσότεροι από 13.000 πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, ενώ συνολικά εκδιώχθηκαν 21.622 πρόσφυγες α[πό την Αν. Θράκη και 15.304 πρόσφυγες από τη Μ. Ασία («Σύμφωνα με τους ελληνικούς... Αν. Θράκης.»)

Κείμενο Β: Από τα στοιχεία της Πατριαρχικής Επιτροπής που παραθέτει ο πίνακας προκύπτει ότι οι πρόσφυγες από τη Δυτική μικρά Ασία έφτασαν τους 145.000 ενώ οι πρόσφυγες από τη Δυτ. Μ. Ασία τους 154.000.

Σχολικό βιβλίο: Η εκκένωση ... Ελλήνων, σελ. 138

Σχολικό βιβλίο: Οι διώξεις ... πολλές χιλιάδες, σελ. 139

Κείμενο Β: Ο πίνακας που παραθέτει ο Μαργαρίτης αντλεί αριθμητικά δεδομένα από το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών που προέρχονται από τη «Μαύρη Βίβλο της Πατριαρχικής Επιτροπής».

Επιβεβαιώνεται η επέκταση του διωγμού και στην περιοχή του Πόντου και επισημαίνεται ότι ο αριθμός των προσφύγων από εκείνη την περιοχή ανήλθε μέχρι το 1918 στους 257.000.

Ο διωγμός ξεκίνησε από την Ανατολική Θράκη και τη Μικρά Ασία, αλλά οι Έλληνες του Πόντου φαίνεται πως εκδιώχθηκαν με μεγαλύτερη σφοδρότητα γι' αυτό και πολλοί περισσότεροι ήταν αυτοί που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους.

Συνολικά οι πρόσφυγες του πρώτου διωγμού που καταγράφηκαν από την Πατριαρχική Επιτροπή υπολογίζεται ότι ήταν 490.000.

β) Σχολικό βιβλίο: Οι καταπιέσεις ... αρρώστιες, σελ. 139

Κείμενο Γ: Στο κείμενο μεταφέρεται ένα στοιχείο από την έκθεση των Ελλήνων βουλευτών του οθωμανικού κοινοβουλίου σύμφωνα με το οποίο καταγράφονται οι θάνατοι 250.000 Ελλήνων στα εργατικά τάγματα, επιβεβαιώνοντας έτσι την ιστορική φήγηση («Σύμφωνα με ... εργατικά τάγματα»).

Σχολικό βιβλίο: Όσοι είχαν... εκτελέστηκαν, σελ. 139

Κείμενο Γ: Η δευτερογενής πηγή των Αλλαμανή και Παναγιωτοπούλου επιβεβαιώνει την ιστορική αφήγηση αναφορικά με τα τάγματα εργασίας.

Εξηγεί πως επρόκειτο για «στρατόπεδα συγκέντρωσης και εξόντωσης» του πιο δυναμικού στοιχείου, καθώς αφορούσε τους άνδρες νεαρής ηλικίας.

Προσπαθούσαν να αποφύγουν την ένταξή τους στα τάγματα εργασίας εξαγοράζοντας τη θητεία, γεγονός που σήμαινε ότι θα έπρεπε να εκποιήσουν την περιουσία τους.

Όσοι δεν είχαν αυτή την οικονομική δυνατότητα κατέφευγαν στα βουνά και οι οικογένειες των λιποτακτών τιμωρούνταν από το τουρκικό κράτος («Στην ουσία ... αντίποινα της εξουσίας»).

Δ1.

α. Χωρίο σχολικού βιβλίου: «Το 1927, με αφορμή το αίτημα της Ελλάδας... εθνικού νομίσματος σε χρυσό.», σελ. 53

Ανάλυση κειμένου Α : Το κείμενο του Κωστή από το βιβλίο του «Ο πλούτος της Ελλάδας» προσφέρει επιπλέον πληροφορίες για την έναρξη λειτουργίας και τη μέθοδο που ακολούθησε η Τράπεζα της Ελλάδος. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι η Τράπεζα άρχισε τη λειτουργία της στις 14 Μαΐου 1928, εφαρμόζοντας μια νέα οικονομική τακτική. Έκανε χρήση του «χρυσού κανόνα συναλλάγματος», συνδέθηκε έτσι με την αγγλική λίρα και πέτυχε τη μετατρεψιμότητα της δραχμής σε χρυσό νόμισμα («Στις 14 Μαΐου... νόμισμα χρυσής βάσης»). Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, οι πολίτες μπορούσαν, υπό προϋποθέσεις, να μετατρέπουν τις δραχμές σε λίρες (Με διαφορετικά λόγια... τις δραχμές τους σε λίρες»). Κάτω από αυτήν τη λογική η νομισματική κυκλοφορία συνδεόταν πλέον άμεσα με την πορεία των εξωτερικών συναλλαγών της χώρας («Η υιοθέτηση... συναλλαγών της χώρας»).

Χωρίο σχολικού βιβλίου: «Η επιτυχία αυτή οδήγησε...το 1929», σελ. 53

β. Χωρίο σχολικού βιβλίου: «Οι προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης... εθνικού νομίσματος», σελ. 54

Ανάλυση κειμένου Β: Το κείμενο Β, που προέρχεται από το βιβλίο «Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα: Όψεις πολιτικής και οικονομικής ιστορίας 1900 – 1940» και επιμελήθηκε ο Χ. Χατζηιωσήφ, εμπλουτίζει τις ιστορικές γνώσεις ως προς τους λόγους που ανέτρεψαν τις προσπάθειες της ελληνικής κυβέρνησης να αποτρέψει την κρίση. Τονίζεται ότι η κρίση της αγγλικής στερλίνας και η αποχώρησή της από τον «χρυσό κανόνα» προκάλεσε κρίση στην ελληνική οικονομία ήδη από τα τέλη Σεπτεμβρίου του 1931 («Η ελληνική νομισματική σταθερότητα... το αναπόφευκτο...»). Γι' αυτόν τον λόγο η ελληνική κυβέρνηση σταμάτησε την ελεύθερη μετατρεψιμότητα της δραχμής, το οποίο επιβεβαιώνεται και από το κείμενο Γ («... άρση της ελεύθερης μετατρεψιμότητας... σε συνάλλαγμα»), άμεση συνέπεια του οποίου υπήρξε η υποτίμηση του εθνικού νομίσματος, η οποία με τη σειρά της κατέστησε αδύνατη την εξυπηρέτηση των εξωτερικών χρεών («... δηλαδή... του εξωτερικού δημόσιου χρέους»).

γ. Χωρίο σχολικού βιβλίου: «η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να αποφύγει και την αναστολή εξυπηρέτησης των εξωτερικών δανείων», σελ. 54

Ανάλυση κειμένου: Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνεται και από το κείμενο Γ του Άγγελου Βλάχου, «Η ελληνική οικονομία στην Ιστορία των Ελλήνων» («αναστολή της πληρωμής του δημόσιου χρέους»).

Χωρίο σχολικού βιβλίου: «Στο εξωτερικό εμπόριο κυριάρχησε... είχε και θετικά στοιχεία.», σελ 54

Ανάλυση κειμένου: Στο κείμενο Γ υπογραμμίζεται επίσης ότι στο εξωτερικό εμπόριο πέρα από τη νέα αυτή μέθοδο (clearing) στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές υπήρξε και αναθεώρηση της φορολογίας στα εισαγόμενα και εξαγόμενα προϊόντα («... αναδιοργάνωση του δασμολογίου... clearing»).

Χωρίο σχολικού βιβλίου: «Έτσι εγκαινιάστηκε μια περίοδος ισχυρού... οικονομικές συμφωνίες», σελ. 54

Ανάλυση κειμένου: Στο κείμενο του Βλάχου επισημαίνεται ότι όλα τα παραπάνω μέτρα αποτέλεσαν τον πυρήνα του προστατευτισμού της ελληνικής οικονομίας απέναντι στην κρίση. Τα μέτρα αυτά, αν και όχι δημοφιλή στον λαό, έδειξαν την αποφασιστικότητα της κυβέρνησης να αναπτυχθεί η ελληνική οικονομία, έχοντας ως ερείσματα τις δικές της και μόνο δυνάμεις, καθώς και τη δική της παραγωγή σε όλους τους τομείς («Οι καινοφανείς ρυθμίσεις... ορθολογική βάση»).

ΕΛΙΞ